

स्रोतोभ्य उल्लुप्य तत्तेजः हिमवत्पार्श्वे उत्ससर्जत्यन्वयः ॥ यत् यस्मात् अस्याः निर्गतं तत् तस्मात् गंगागर्भतो निर्गमात् तत्तेजः ॥ जांबूनदाकारमुमेरुकन्यापत्यत्वाद्गंगायास्तप्तं जांबूनदं सुवर्णं तेन समप्रभं आसीदिति शेषः ॥ १८ ॥ अतएव धरणीप्राप्तं साक्षात्संबद्धधरणीस्थं वस्तु कांचनमकरोत् ॥ तत्समीपवर्तिभूसंस्थं अतुलप्रभं हिरण्यं रजतं अकरोत् ॥ तत्तेजः संबंधितैक्षण्यादेव तद्व्यवहितभूस्थं वस्तु जातं ताम्रं कार्णायसं लोहं अभिजायत अडभावार्पः ॥ १९ ॥ तत्तस्य गर्भस्य मलं त्रपु सीसंच अभवत् ॥ अयं भावः ॥ तैक्षण्यमलगंधयुक्तेन शुद्धेन स्पर्शतो विद्धं स्वर्णं ॥ गंधयुक्तेन विद्धं रजतं ॥ तैक्षण्ययुक्तेन विद्धं ताम्रं लोहं च ॥ मलयुक्तेन विद्धं त्रपुसीसे इति ॥ नानाधातुः तद्रूपं ॥

उत्ससर्जमहातेजाः स्रोतोभ्यो हितदानघ ॥ यदस्या निर्गतं तस्मात्तप्तजांबूनदप्रभं ॥ १८ ॥ कांचनं धरणीप्राप्तं हिरण्यमतुलप्रभं ॥ ताम्रं कार्णायसंचैव तैक्षण्यादेवाभिजायत ॥ १९ ॥ मलं तस्याभवत्तत्र त्रपुसीसकमेव च ॥ तदेतद्वरणीप्राप्य नानाधातुरवर्धत ॥ २० ॥ निक्षिप्तमात्रे गर्भतुते जोंभिरभिरंजितं ॥ सर्वपर्वतसन्नद्धं सौवर्णमभवद्भूतं ॥ २१ ॥ जातरूपमिति ख्यातं तदा प्रभृतिराघव ॥ सुवर्णपुरुषव्याघ्रदुताशनसमप्रभं ॥ २२ ॥ तं कुमारं ततो जातं सेंद्राः सह मरुद्गणाः ॥ क्षीरसंभावनार्थाय कृत्तिकाः समपूजयन् ॥ २३ ॥ ताः क्षीरं जातमात्रस्य कृत्वा समयमुत्तमं ॥ ददुःपुत्रो यमस्माकं सर्वासां मिति निश्चिताः ॥ २४ ॥ ततस्तु देवताः सर्वाः कार्तिकेय इति ब्रुवन् ॥ पुत्रं सैलोक्यविख्यातो भविष्यति न संशयः ॥ २५ ॥

॥ २० ॥ न च स्पर्शवेधित्वमेव तस्य अपितु रूपवेधित्वमपीत्याह निक्षिप्तेत्यादि ॥ संनद्धं संबद्धं ॥ २१ ॥ जातरूपं रूपेण जातमित्यर्थः ॥ २२ ॥ तं कुमारमिति ॥ ततः रुद्रतेजसः जातं क्रमेण साकारतां प्राप्तं ॥ क्षीरसंभावनार्थाय क्षीरपानप्रयोजनसिद्धये ॥ कृत्तिकाः कृत्तिकाभिः ॥ यद्वा समयोजयन्नित्यस्य प्रैरयन्नित्यर्थः ॥ २३ ॥ अथ ताः कृत्तिकाः अस्माकं सर्वासां पुत्रो भवत्विति उत्तमं समयं कृत्वा निश्चिताः तद्विषयकनिश्चयवत्यः ॥ जातमात्रस्य तस्य क्षीरं ददुरित्यन्वयः ॥ २४ ॥ ततः सर्वदेवताः युष्माकमयं पुत्रः कार्तिकेय इति त्रैलोक्यविख्यातो भविष्यति ॥ अत्र संदेहः न इति ब्रुवन् अब्रुवन्नित्यर्थः अडभावार्पः ॥ २५ ॥